

Alg. 183

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie przedłużenia i zmian ustawy z 11. kwietnia 1893 Dz. u. kr. Nr. 21. o ulgach podatkowych dla przemysłu.

Wysoki Sejmie !

Z dniem 11. kwietnia 1903 upływa dziesięciolecie ustawy wprowadzonej już w r. 1886 a rozszerzonej i uzupełnionej w r. 1893, którą Sejm krajowy, w granicach swojej kompetencji i finansowej możliwości, chciał zachęcić i rozbudzić prywatną i zbiorową przedsiębiorczość na polu przemysłowym.

Idąc za doświadczeniem i wypróbowanymi wzorami skutecznej polityki przemysłowej państw, które, jak dzieje przemysłu dowodzą, sztucznymi środkami opieki i zachęty państwowej powołały przemysł do życia tam, gdzie go pierwiej nie było, a utrwaliły jego egzystencję w tym stopniu, że się stał potężnym i zapewnił krajom i narodom olbrzymie materyalne korzyści, -- korzystając z wzorów i doświadczeń najnowszych czasów w krajach niedawno wyłącznie rolniczych, które tymi środkami ze znakomitym skutkiem szepią i rozwijają przemysł, Sejm już w r. 1884 poszedł na tę drogę. Niemogąc zapewnić ulg podatkowych co do ciężarów państwowych, Kraj postanowił przyjąć z zachętą i pomocą przedsiębiorczości przemysłowej, uwalniając na szereg lat od wszelkich dodatków do podatków, z wyjątkiem państwowych nowe zakłady przemysłowe z gałęzi przemysłu dotąd w kraju nieistniejących, oraz nowe zakłady przemysłowe z gałęzi przemysłu w kraju istniejących, ale niedostatecznie rozwiniętych a mających warunki rozwoju i dla podniesienia ekonomicznego kraju koniecznie potrzebnych, a nadto zakłady przemysłowe istniejące, o ile zaprowadzą ulepszenia techniczne i rozszerzą znacznie przedsiębiorstwo. Pragnąc zaś zachęcić łącznie się pracy i kapitału na polu przemysłu, rozciągnął Sejm dobrodziejstwo tych ulg podatkowych na spółki surowcowe, magazynowe i produkcyjne, założone na podstawie z dnia 9. kwietnia 1893. Nareszcie pragnąc zachęcić wielki kapitał do zakładania fabryk, wielkiego przemysłu, uwolnił Sejm ustawą z r. 1893 Towarzystwa akcyjne, mające na celu zakładanie i prowadzenie przedsiębiorstw przemysłowych, jeżeli ich kapitał akcyjny wpłacony wynosi najmniej 500.000 koron od dodatków do podatków.

Znaczenie tych ulg podatkowych nie zostało natychmiast pojęte. Niedostateczna promulgacya ustawy, przyczyniła się także w pierwszych latach, że przedsiębiorcy nie zgłaszali się o uzyskanie ulg. Niebawem jednak zainteresowanie wzrastało, cały szereg przedsiębiorców ubiegał się o krajowe allewiacyjne podatkowe, zaś w razie, jeżeli w myśl postanowień ustawy, które z tych przedsię-

biorstw nie uzyskało ich od razu, jako nieodpowiadające wymogom ustawy, za-
zaprowadzało wnet wymagane urządzenia, inwestycje, byle korzystać z dobro-
dziejstw ustawy. Nadto bardzo wiele przedsiębiorstw, nieobjętych ustawą, zgła-
szało się bezskutecznie. Po r. 1893 dobijają się o ulgi liczne spółki.

W załączeniu podajemy wykaz przedsiębiorstw przemysłowych według
lat, w których uzyskały allewiacye. Rzut oka na tę listę wystarcza, żeby się
przekonać, że właściwie cały przemysł galicyjski, powstały w ostatnich
kilkunastu latach uznał korzyści ustawy.

Suma dodatków autonomicznych przeszła w kraju naszym dawno 100%
podatków państwowych, zaś dodatki gminne wzrastają stale w tym stopniu, że
w ogromnej liczbie gmin, zwłaszcza zaś w tych, w których właśnie dla pomno-
żenia przemysłu są najodpowiedniejsze warunki, wynoszą one między 50 a 100
procent, lub więcej. Ulgi więc przyznane wynoszą więcej, niż połowę ciężaru
podatkowego, któryby bez tej ustawy w kraju naszym płacić musiał, a znacznie
więcej, niż połowę ciężaru podatkowego, jaki przemysłowiec w innych krajach
austriackich dźwigać musi.

Doświadczenie więc dotychczasowe stwierdza, że ten środek zachęty i po-
parcia przedsiębiorczości przemysłowej był trafnie wybrany. Sąsiednie państwa
na tej drodze nie ustają, za przykładem Węgier poszły na nią Rumunia, Serbia,
Bułgaria. Węgrzy co lat kilka uzupełniają i rozszerzają swoją ustawę „o po-
mocy państwa dla ojczyzstego przemysłu“. Za ustawą z r. 1870 poszła wielka
fundamentalna ustawa z r. 1881., która krajowi naszemu za wzór służyła. Art.
XIII. z r. 1890 zaprowadził cały szereg nowych allewiacyj podatkowych, uwol-
nień od stempli, opłat państwowych, należności, niemówiąc o ulgach taryfo-
wych i całym kompleksie środków bezpośredniej pomocy państwowej. Nadto art.
XIV. z tegoż roku 1890 rozciągnął ulgi podatkowe także na spółki akcyjne
i banki kredytowe, mające za zadanie zakładanie i prowadzenie przemysłu i udzie-
lanie kredytu przemysłowego.

Gdy z wiosną roku przyszłego upływa dziesięciolecie, w którym ustawa
krajowa z 11. kwietnia 1893 obowiązuje, Wydział krajowy po wysłuchaniu Kra-
jowej Komisji przemysłowej przedstawia Wysokiemu Sejmowi projekt ustawy
przedłużający ustawę z r. 1893 na nowe dziesięciolecie, obejmu-
jący zarazem znaczne uzupełnienia.

Przedewszystkiem projekt rozszerza w §. 1. znacznie liczbę tych
gałęzi przemysłu w kraju istniejących które potrzebują i zasługują
ze względów ogólnokrajowych na korzystanie z dobrodziejstw ustawy. Idąc za
zgoda komisji przemysłowej, Wydział krajowy proponuje zaliczenie do tych ga-
łęzi przemysłu rolniczego, zwłaszcza jego niektórych rodzajów, mających
wszelkie warunki rozwoju, jak parowe fabryki masła, serów na większą skalę
fabryki konserw roślinnych i innych przetworów produkcji rolniczej, — rozszerza
listę fabryk maszyn i narzędzi, wprowadza wyrób przyrządów do oświetlania,
cały przemysł elektrotechniczny, wyrób papieru rotacyjnego, bibułki cygareto-
wej i kartonaży, tudzież określa warunki, pod jakimi fabryki garbarskie i białoskór-
nicze mogą z ulg korzystać, modyfikuje wymagania stawiane przemysłowi tka-
ckiemu w jego wszystkich gałęziach.

Ze względu na wielką doniosłość produkowania siły motorycznej,
zwłaszcza elektrycznej, możliwego jedynie wielkim przedsiębiorstwom, wy-
magającym znacznego kapitału i organizacyi na wielką skalę, a umożliwiającego
korzystanie z siły motorycznej i wynajmowania tejże przedsiębiorstwom prze-
mysłowym, rękodzielniczym, rolniczym i gminom.

Postanowienia co do ulg udzielanych towarzystwom akcyjnym uległy zmianom potrzebnym ze względu na niejasność ustawy z r. 1893. §. 5. Domaga się od fabryki założonej przez towarzystwo akcyjne kapitału zakładowego najmniej 500.000 koron. W razie jednak, gdyby akcyjne towarzystwo założyła rafinerię spirytusu, browar, parowy młyn, tartak drzewny, lub destylarnię nafty, kapitał zakładowy nie może być niższym od jednego miliona kor.

Ażeby zaś umożliwić rozwój istniejących fabryk przez asocjacyę kapitału do rozmiarów wielkiego przemysłu, projekt w §. 5. zapewnia ulgi podatkowe przedsiębiorstwom fabrycznym, które przekształcą się w przedsiębiorstwa akcyjne, domaga się jednak w takim razie, ażeby ich zdolność produkcyjna została co najmniej zdwojoną, a kapitał zakładowy w żadnym razie nie był niższy od wymaganego od nowopowstałych zakładów akcyjnych. W ten sposób ustawa zapobiega, żeby prywatne przedsiębiorstwa za pomocą samej zmiany na akcyjne nie mogły ubiegać się o dobrodziejstwa ustawy.

Na podstawie powyższego wyводу, wnosi Wydział krajowy:

Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony \cdot projekt ustawy.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Marszałek krajowy:

A. Potocki w. r.

Sprawozdawca:

Tadeusz Romanowicz w. r.

Członek Wydziału krajowego.

USTAWA

z dnia obowiązująca w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, o uwolnieniu zakładów przemysłowych, spółek surowcowych, magazynowych i produkcyjnych oraz akcyjnych Towarzystw przemysłowych od dodatków do podatków.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam, co następuje:

§. 1.

Od wszelkich dodatków do podatków z wyjątkiem państwowych uwolnione będą następujące zakłady przemysłowe, które w przeciągu 10 lat od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem założone zostaną.

A) Wszelkie zakłady przemysłowe, mające na celu wyrób takich przedmiotów, które do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy jeszcze w obrębie Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Karakowskiem wyrabiane nie były.

B) Zakłady przemysłowe z gałęzi przemysłu w kraju istniejących, jeżeli będą założone według wymagań najnowszego stanu techniki, obliczone na większy przerób surowego materiału lub półfabrykatu i zarudniać będą większą liczbę robotników, a mianowicie:

Zakłady przemysłowe dla wyrobu cegieł ogniotrwałych, wyrobów kamionkowych, fajansu, majolik, dla wyrobu szkła tafłowego, naczyń szklanych, szlifiarnie szkła i zakłady dla zwierciadeł, dla wyrobu wapna hydraulicznego, cementu, dla przetworów z torfu, dla wyrobu cegieł opałowych z torfu i odpadków nafty, dla wyrobu stałych i ciekłych smar z olejów mineralnych, dla przetworów chemicznych z olejów mineralnych i wosku ziemnego z wyłączeniem rafinerji nafty, dla wyrobów chemicznych z węgla, siarki, soli z wyjątkiem sody, dla wyrobu cukru buraczanego, syropu kartoflanego, dekstryny, dla fabrycznego przerobu mąki na artykuły konsumcyjne, dla parowych fabryk masła, serów, przerabiających mleko najmniej od 100 krów, dla fabryk cykoryi przerabiających cykoryę i inne surogaty kawy najmniej ze 100 morgów roślin okopowych, dla wyrobu konserw roślinnych, suszonych owoców, win owocowych, z najmniej 50 morgów roli lub 25 morgów sadów, dla przetworów chemicznych z drzewa, dla fabryk beczek i beczulek, dla fabryk mydła, świec przerabiających najmniej 600 cetnarów tłuszczów roślinnych lub zwierzęcych, dla wyrobu wszelkiego rodzaju

motorów, dla wyrobu wszelkich maszyn i narzędzi rolniczych i przemysłowych, dla wyrobu urządzeń i aparatów dla przemysłu gorzelnianego, browarniczego, cukrownianego, destylacji nafty, wszelkiego przemysłu chemicznego, dla wyrobu narzędzi wiertniczych i ich części składowych, lin drucianych, dla fabryk wozów i pojazdów konnych, motorowych, wagonów kolejowych, zatrudniających stale najmniej 20 robotników, dla wyrobu przyrządów do oświetlenia, zatrudniających stale 10 robotników, dla wyrobów elektrotechnicznych, dla wyrobu celulozy, dla wyrobu papieru rotacyjnego, bibułki cygaretowej, dla wyrobu kartonaży, dla fabryk garbarskich i białoskórnicznych, używających motoru i zatrudniających stale najmniej 20 robotników, dla zakładów motorowych wyrobu pasów skórnych transmisyjnych, dla przędzalni, dla zakładów tkackich z lnu, konopi, juty, bawełny, wełny, jedwabiu, zatrudniających w obrębie zakładu najmniej 10 krosien tkackich ręcznych, dla zakładów tkackich mechanicznych, dla zakładów mechanicznych blichu, apretury, farbiarni i drukarni, dla zakładów pończoszkowych, zatrudniających najmniej 10 warsztatów ręcznych lub dwa mechaniczne.

§. 2.

Zakłady przemysłowe już istniejące, a należące do gałęzi przemysłu powyżej w §. 1. ustępie B) wymienionych, jeżeli w ciągu 10 lat od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy zaprowadzą wydoskonalone urządzenia techniczne według wymagań najnowszego stanu techniki i rozszerzą przedsiębiorstwo tak, że będą zdolne przerabiać większą ilość surowego materiału lub półfabrykatu i zatrudniać większą ilość robotników, zostaną uwolnione od całej nadwyżki wszelkich dodatków do podatków z wyjątkiem państwowych, jakaby przypadła do zapłaty wskutek powiększenia przedsiębiorstwa.

§. 3.

Uwolnione będą od wszelkich dodatków do podatków z wyjątkiem państwowych przedsiębiorstwa dla wytwarzania siły motorycznej i wynajmowania tejże przedsiębiorstwem przemysłowym, rękodzielniczym, rolniczym oraz gminom. W razie jeżeli wytwarzanie siły motorycznej jest połączone z oświetleniem, uwolnienie od dodatków do podatków odnosi się jedynie do udziału przedsiębiorstwa w wytwarzaniu i wynajmowaniu siły motorycznej.

§. 4.

Uwolnione będą od wszelkich dodatków od podatków z wyjątkiem państwowych następujące Spółki na podstawie ustawy z dnia 9. kwietnia 1873 (Nr. 70. Dz. u. p.) związane:

a) Spółki surowcowe, mające na celu nabywanie surowych materiałów lub półfabrykatów wyłącznie na użytek należących do Spółki rzemieślników i przemysłowców, którzy tych materiałów do swoich wyrobów potrzebują;

b) Spółki magazynowe, założone celem sprzedaży we wspólnym lokalu wyrobów przemysłowych wyłącznie tylko przez członków Spółki wyrabianych;

c) Spółki produkcyjne, których członkowie pracują we wspólnym warsztacie używają wspólnych maszyn tudzież takie, które członkom Spółki rozdają roboty do domów.

§. 5.

Uwolnione będą od wszelkich dodatków do podatków z wyjątkiem państwowych przedsiębiorstwa przemysłowe zakładane i prowadzone przez Towarzystwa akcyjne w obrębie Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, które zostaną założone w przeciągu 10 lat od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, jeżeli będą miały urzędową swą siedzibę w kraju, jeżeli ich wpłacony kapitał akcyjny wynosić będzie najmniej 500.000 koron, zatrudniać będą najmniej 60 robotników, a zakład swój przemysłowy urządzają odpowiednio do wymagań najnowszego stanu techniki.

Wrazie jednak jeżeli akcyjne towarzystwo założy rafinerję spirytusu, browar, parowy młyn, tartak drzewny lub destylarnię nafty, kapitał zakładowy nie może być mniejszym od 1.000.000 koron.

Uwolnienie to nie odnosi się jednak do gorzeln.

§. 6.

W razie gdyby jakiekolwiek istniejące przedsiębiorstwo przemysłowe zamieniło się w Towarzystwo akcyjne, lub gdyby Towarzystwo akcyjne objęło istniejący zakład przemysłowy, przedsiębiorstwo to będzie uwolnione od wszelkich dodatków do podatków z wyjątkiem państwowych jedynie pod warunkiem jeżeli zakład przemysłowy zostanie podniesiony do najmniej podwójnej zdolności produkcyjnej. W żadnym razie kapitał akcyjny nie może być niższy od przewidzianego w §. 5.

§. 7.

Wszelkie powyżej w §§. 1—6 przyznane uwolnienia od podatków będą obowiązywać na przeciąg 10 lat, licząc od początku tego kwartału, w którym podanie o uwolnienie wniesionem zostało.

Gdyby jednak w ciągu tego 10-letniego okresu zakład przemysłowy, Spółka lub Towarzystwo akcyjne utraciło warunki w §. 1. ustęp 2. i w §§. 2., 3., 4., 5., 6. i 7. niniejszej ustawy określone, od których zawisłem jest uwolnienie od dodatków, natenczas Wydział krajowy może cofnąć udzielone uwolnienie na resztę 10-letniego okresu.

§. 8.

O zastosowaniu niniejszej ustawy do zakładów przemysłowych, Spółek i Towarzystw akcyjnych, orzeka w każdym poszczególnym wypadku Wydział krajowy i ogłasza swoją uchwałę w gazecie urzędowej.

§. 9.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia, a równocześnie traci moc obowiązującą ustawa z dnia 11. kwietnia 1893 (Nr. 17. Dz. ust. i rozp. kraj.).

Wszakże uwolnienia od dodatków, które na podstawie ustawy z dnia 11. kwietnia 1893 (Nr. 21. Dz. ust. i rozp. kraj.) orzeczone zostały, zachowają w całości swoją moc obowiązującą.

§. 10.

Wykonanie tej ustawy polecam Moim Ministrom skarbu i spraw wewnętrznych.

S p i s

przedsiębiorstw przemysłowych, Spółek i Towarzystw akcyjnych,

które korzystały z dobrodziejstw ustawy z 20. lipca 1886

oraz ustawy z 11. kwietnia 1893.

W roku

1888. *Fabryka maszyn i kotłów, wyrobów wiertniczych Kazimierza Lipińskiego w Sanoku.* Powstała w roku 1886. Uwolnienie tej fabryki od dodatków do podatków zostało przeniesione w roku 1895 także na „*Pierwsze galic. Towarzystwo akcyjne budowy wagonów w Sanoku*“, w jakie się z czasem przekształciła fabryka sanocka.
1890. *Pierwsza galicyjska fabryka olejów mineralnych smarowych,* założona w r. 1881 przez James Carrigan, przerobiona przez Bolesława Łodzińskiego i Jędrzejewskiego na fabrykę olejów smarowych z odpadków destylarnianych.
1890. *Fabryka sukna Franciszka Zajączka w Kętach.* Przędzalnia wełny o 240 wrzecionach, zakład tkacki wyrobów sukiennych, 3 warsztaty mechaniczne, 10 warsztatów ręcznych.
1880. *Austryackie akcyjne Towarzystwo fabrykacyi cementu portlandzkiego w Ciężkowicach.* Kapitał zakładowy 400.000 K, 6 maszyn parowych o sile 350 koni, 400 robotników.
1890. *Fabryka kwasu siarkowego w Gorlicach* (dawniej Jan Stark).
1891. *Fabryka krochmalu hr. Zyberg Platara w Siebieczowie w Sokalskiem.*
1892. *Pierwsza związkowa garbarnia w Rzeszowie.*
1892. *Fabryka wyrobów kamionkowych ks. Adama Sapięhy w Rawie ruskiej.*
1893. *Fabryka krochmalu hr. Adama Gołuchowskiego w Samoluskowcach,* pow. Husiatyn. Przerób 12—15.000 korcy własnych kartofli.
1893. *Towarzystwo tkackie w Komarnie.* 73 członków, produkcya 42.000 m płótna.
1894. *Towarzystwo tkaczów pod wezwaniem św. Sylwestra w Korczyniu.*
1894. *Fabryka drutu żelaznego i gwoździ drucianych oraz łańcuchów w Trzebinii.* Właściciele: Abraham Iszaak Karmel i Salomon Dukler. Maszyna parowa o sile 100 koni, 71 robotników. Konkuruje z wyrobami zagranicznymi.
1895. *Towarzystwo tkackie „Przędka“ w Krośnie,* które w roku 1893 założyło zakład blichu i apretury przy pomocy kraju, zdolny przerobić 20.000 sztuk płótna.
1895. *Anglo-austryacka fabryka parowa beczek.* The anglo-austrian Steam Coop. Synd. Limited. Howden & Comp w Olszanicy. Beczki dla transportu nafty.
1896. *Fabryka przyrządów tkackich* (kart deseniowych, grzebieni, stalowych sznurków, liści tkackich itp.).
1896. *Pierwsze galic. Towarzystwo wyrobów z marmuru „św. Teresy“ Juliusza i Alfreda Jahnów w Tenczynku.* Szlifiernia parowa w Tenczynku, kamieniołom w Dębniku. (Łomy te były eksploatowane ostatni raz przez Bacciarellego za Stanisława Augusta). Siła pary 20 koni, wodna 8 koni, tartak do rżnięcia płyt marmurowych, 10 stołów szlifierskich.
1896. *Pierwsze akcyjne Towarzystwo przemysłu cukrownianego w Przeworsku.* Akcyjne Towarzystwo z kapitałem akc. 800.000 K z produkcją 4.372.640 klg. cukru, 898.731 melassy z 330.000 cetn. metr. buraków. Fabryka zatrudnia przeciętnie dziennie 564 robotników, obliczona na przerób 7.000 cetn. dziennie. Narzędzia: 7 kotłów parowych syst. Fairbairna, 15 motorów parowych o sile 611 koni. Oświetlenie elektryczne.

1896. *Spółka ślusarska, stowarzyszenie zarejestrowane z ogr. poręką w Świątnikach.*
1897. *Fabryka dachówek w Kołomyi.* Stan. Homolacz, Stanisław Żeleński, Władysław Wimmer i Ska.
1897. *Fabryka naczyń emaliowanych w Dębniakach* pod Krakowem. Majer Weinberger, Berl Weinberger i Pinkas Menkes.
1898. *Pierwsze galicyjskie Towarzystwo akcyjne destylacji drzewa w Wygodzie.* 60 członków. Fabryka założona głównie dla wyzyskania patentu Bergmanna. Produkuje metylalkohol, terpentynę, smołę, etery itp.
1900. *Spółka akcyjna dla przemysłu naftowego w Trzebini,* przekształcona z zakładu prywatnego, z kapitałem 3,300.000 K. Wskutek rekursu Rady powiatowej w Chrzanowie i gminy Trzebionki, przyznanie ulg zostało zniesione wyrokiem Trybunału administracyjnego z 21. sierpnia 1901.
1900. *Akcyjne Towarzystwo dla wyrobów tkackich i sukienniczych w Łańcucie,* fabryka w Rakszawie. Pierwsza przędzalnia o 240 wrzecionach, zakład apreturowy na 240 sztuk sukna. Towarzystwo zatrudnia nadto stu tkaczy ręcznych.
1901. *Fabryka dachówek i rur drenowych „Konstancya“ ks Eustachego Sanguszki w Tarnowie.*
1901. *Towarzystwo stolarzy, zarejestrowane z ograniczoną poręką w Kalwarii Zebrzydowskiej.*
1901. *Fabryka papieru Zygmunta Weisera w Sasowie,* zniszczona pożarem w roku 1899, odbudowana w roku 1900. Wyrób delikatnego papieru cygaretowego z włókna lnianego, jutowego. 386 robotników.
1901. *Fabryka kartonaży w Diatkowcach pod Kołomyją Aleksandra Miziewiczza.* Siła wodna, motor benzynowy o sile 30 koni. Kapitał zakładowy 100.000 K. 80 robotników.
1901. *Towarzystwo dla wyrobów koszykarskich. Stowarzyszenie zarejestrowane z ograniczoną poręką w Wiązownicy.*
1902. *Pierwsza krajowa fabryka impregnowania drzewa hr. Edwarda Mycielskiego.*
-